

גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק ז', א'-ט'**נושא היחידה: המעמד במצפה****מספר שיעורים: 1****כתבה: יעל גרוסברג****כללי:**

לאחר שארון ה' חזר לישראל, לקריית יערים, שמואל יוצר בעם מהפך של תשובה, ששיאו במעמד במצפה, שמלווה בפעולות שונות המבטאות קרבה לה' והליכה בדרכיו. במהלך המעמד, מתקהלים הפלישתים למלחמה נגד ישראל

פתיחה:

המורה יחלק לכל אחד מהתלמידים פתק סגור או הפוך שכתוב עליו: הזמנה. אין לפתוח או להפוך את הפתק עד לאחר סיום החלוקה ונתינת הוראה מהמורה - זאת על מנת ליצור סקרנות ומתח בלב התלמידים.

בפנים יהיה כתוב:

לכבוד _____

הנכם מוזמנים בשמחה ובהתרגשות

למעמד תפילה ותשובה עוצמתי

לחידוש הקשר עם אבינו שבשמיים,

אשר ייערך במצפה, יחד עם כל עם ישראל.

איש בל יעדר!

בברכה, שמואל הנביא.

← למורה: ניתן גם לכתוב נוסח אחיד- לכבוד כלל עם ישראל. אולם הפנייה האישית מבטאת את העובדה שכל אחד מעם ישראל לקח חלק בתיקון ובתשובה. עם ישראל מורכב מפרטים - ממני וממך ומכל אחד ואחד...

לאחר קריאת הפתק, יאמר המורה: אנו מוזמנים היום לאחד מאירועי הכינוס הגדולים והעוצמתיים ביותר שהיו בתולדות עם ישראל. אך למעמד הזה, קדם תהליך של תיקון ותשובה. משימת טרום קריאה: תוך כדי קריאת הפסוקים, יידרשו התלמידים לאתר נקודות שמהוות את מהלך התשובה שיצר שמואל.

לימוד הפסוקים:**קריאת פס' א'-ד' - שנות התשובה**

שנות ההנהגה של שמואל מאופיינות במהלך של תשובה וקרבה לה':

*ארון ה' חוזר לקריית יערים, ושם נוהגים בו בכבוד (ניתן ללמוד זאת מכך שלא קורות שם צרות כפי שקרו לפני כן).

*"וינהו כל בני ישראל אחרי ה'" – עם ישראל הולכים בדרך ה'. המורה יפנה לרש"י, האומר כי כל השינוי קרה בזכות שמואל הנביא, שהוביל את המהפכה בעם.

*המורה ישאל: איזו מילה חוזרת על עצמה בפסוק ג'? מה מזכיר ביטוי זה שאנו אומרים אותו בכל יום? ("בכל לבבך" – שמע ישראל). יש פה תיקון אמיתי, תיקון הלב. *ויסירו בני ישראל את הבעלים ואת העשתורת" – עם ישראל מסירים מעצמם את כל העבודה הזרה, ועובדים את ה' לבדו (לאחר דברי שמואל).

ולאחר מהלך מדהים של תשובה אצל כלל ישראל, אנו מגיעים למעמד הגדול.

קריאת פס' ה'ו' – מעמד התשובה

מעמד התשובה בימי שמואל הוא מהגדולים שהיו בתולדות ישראל. מעמד זה לא נקבע עקב צרה, עצירת גשמים או קושי, אלא בסיום תהליך ארוך של תיקון המעשים. הוא נועד לתפילה, לתשובה ולחידוש הקשר עם ה'.

← יש לקרוא פסוקים אלו בעוצמה, על מנת להנכיח את גודל המעמד.

לאחר הקריאה, המורה ישאל את התלמידים: כיצד, לדעתכם, מרגיש אדם משבט דן שהגיע מרחוק למצפה ושהוא שותף למעמד? אילו תחושות עוברות בו? (קדושה, שמחה, התרגשות, קרבת ה', רצון פנימי להיטיב, חלק ממשוה גדול, אחדות וכיו"ב)

← ניתן להקרין סרטון קצר ממעמד תפילה שהתקיים בכותל המערבי בערב ראש השנה התשע"ט, סרטון הממחיש את העוצמה של התפילה ואת האחדות המתקיימת במעמד תפילה משותף:

<https://www.youtube.com/watch?v=Sd8JMmLKrLo>

כעת, על התלמידים לאתר אילו פעולות נעשו במעמד. אנו מציעים שתי הצעות להעברת שלב זה, על פי המתאים לכיתה ולאמצעים הקיימים:

א. לימוד באמצעות מצגת - כאשר בכל שלב המורה מקרין בתחילה רק ציור, ועל התלמידים לאתר את הפסוק המתאים. (המצגת מופיעה באתר כקובץ סגור וכקובץ פתוח.)

ב. על התלמידים לאתר מן הכתוב את הפעולות שנעשו במהלך המעמד.

הפעולות שנעשו במהלך המעמד:

1. שפיכת מים - "וישאבו מים וישפכו לפני ה'".

נפנה לרש"י המביא שני פירושים: *לפי תרגום יונתן: זו לא פעולה שנעשתה בפועל, אלא זהו דימוי – "ושפכו את ליבם בתשובה לפני ה'". * זה נעשה בפועל, אך כעניין סמלי המורה על תשובה והכנעה: "הרי אנו לפניך כמים הללו הנשפכין".

2. **צום** – "ויצומו ביום ההוא".

3. **וידי ותשובה** – "ויאמרו חטאנו לה'".

4. **משפט** – "וישפוט שמואל את בני ישראל".

על מה שופט אותם שמואל? המורה יפנה את התלמידים לפרשנים רש"י ומצודות דוד: מצו"ד: בדברים שבין אדם לחברו.

רש"י: בין איש לרעהו על עסקי ממון שביניהם, או על עסקי עבירה שעברו.

← המורה ישאל את התלמידים: מה הקשר בין מעמד של תפילה וקרבה לה' לבין משפט על דברים שבין אדם לחברו?

המורה ישמע את תשובות התלמידים, ויסכם כי במעמד במצפה, מוודא שמואל כי החזרה בתשובה והצעקה לה' אינן מנותקות מתיקון המעשים בין אדם לחברו. חזרה בתשובה אמיתית כוללת גם את תיקון המידות ויחס מכבד לכל אחד. על כן, פעל שמואל ליישב את המחלוקות בין כל איש ואיש בישראל!

← למורה: פס' ז'-ח' עוסקים בכך שפלישתים עלו למלחמה על ישראל. בשיעור זה לא נעסוק בכך, אלא שבכך בעקבות המלחמה, שמואל עושה עוד שתי פעולות שמבטאות קשר בין עם ישראל לה'. נקרא את פס' ט' המתאר עוד שתי פעולות שעשו עם ישראל ושמואל: 5. תפילה – "ואתפלל בעדכם לה'", "ויזעק שמואל אל ה'".

6. הקרבת קרבן – "ויעלו עולה כליל לה'".

(אולי רק לאחר מעמד כזה מרומם של תשובה, התפילה והקרבת בעת צרה באים בטבעיות, מתוך המשך של המעמד, ואכן גם נענים על ידי ה', כפי שנראה בשיעור הבא.)

סיכום וסיום:

במשך שנים רבות תחת הנהגתו של שמואל, עובר עם ישראל תהליך של תיקון המעשים וחזרה בתשובה, ששיאו הוא במעמד התשובה במצפה. מהלך המעמד מלווה בפעולות שונות המבטאות קשר לה' ותיקון. כדי לסכם את המעמד, ניתן לתלמידים משימה: לכתוב דף מיומנו של ילד בן גילם שהיה נוכח במעמד - מה הוא ראה, כיצד הוא הרגיש, וכיו"ב.

הצעות להמחשה:

הזמנה - התלמידים יקבלו הזמנה למעמד התשובה, על מנת ליצור רצון, חיבור וציפייה. מצגת פעולות - לסידור והמחשה של הפעולות השונות שנעשו במהלך המעמד.

סרטון תפילה בכותל- להעברת חוייית עוצמת התפילה המשותפת.

מסרים והפנמה:

- א. מעלת עם ישראל שחזרו בתשובה, התנקו מעבודה זרה והלכו רק בדרך ה'.
- ב. עוצמת מעמד המצפה שבמרכזו התשובה, המלווה ברגשות הלב, בתפילה, בצום, בקורבנות ובוידי'.
- ג. חשיבות תיקון המעשים שבין אדם לחברו, המהווה חלק בלתי נפרד מתיקון הקשר עם ה'.
- ד. מעלת התפילה הפועלת ומצילה מצרה, כשמואל שהתפלל לה' ונענה.